

Observatoriul eae de doue ori in septimana, mercuria si sambat'a.

Pretiuul

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 75.

Sibiu, 19/1 Octobre 1879.

Anulu II.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin acésta se deschide abonamentu nou pe triluniulu Octobre—Decembre a. c. si anume:

cu 2 fl. v. a. in laintrulu monarchiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu 6 franci in strainatate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultim'a Septembre st. v. sunt rogati a'si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru cá se nu suferu intrerupere in espedarea diariului.

Banii de abonamentu se transmitu mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ in Sibiu.

Esemplarie complete mai avemu vre-o câteva atátu dela inceputulu anului, câtu si din semestrulu alu douilea.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului.

Redactiunea.

Din Banatulu Temisiórei 12/24 Septembre.

Dupa durerósele sciri publicate de 2 luni incóce in diariile magiare si germane din cele patru comitate (districte) a le Banatului, adeca Torontalu, Temesiu, Crasióvi'a, Severinu, ne ridicaramu si noi sfiós'a voce in Nr. 71 in favórea acelei tierisióre. De atunci ne venira câteva sciri, pe care ne tinemu de datoria a le face cunoscute lectoriloru nostrii. Frumós'a tierisióra Banatulu cu teritoriu de 570 miliarie austriace patrute, cu mai bine de 1 mil. 300 mii de suflete, merita tóta atentiunea si grij'a compatriotiloru si cu atátu mai virtosu a romaniloru, cu câtu preponderant'a maioritade de locuitori este romanésca.

Din doue corespondentie ce ne stau de inainte, vomu scóte aci numai din cele care nu sunt nici prea optimiste nici prea pessimiste.

Resultatele recoltei din estimpu nu sunt preste totu rele, ci numai in una parte din comitatulu Temesiu si din Torontalu. In regiunile Lugosiulu si mai pe sub munte au fostu gráne destulu de bune, s'au facutu si alte producte, de si mai puçine decâtu alta-data. Inse ori-cine vrea se'si faca idea chiara de resultatu, n'are decâtu se compare tarifele de pretiuri ale cerealielor din piatile mai de frunte, cum Temesiór'a, Becicherecu, Lugosiu etc. Gràulu celu mai frumosu costa hectolitru 10 fl. 50 cr. v. a. De fómete nu póte fi vorba, pentru-cà de candu Banatulu e curmatu din doue parti cu cali ferate, lips'a unoru districte e inplinita usioru din altele si — asta-data anume din Transilvani'a, unde gràulu abia au ajunsu la pretiuulu de 8 fl. si papusioiulu la 5 fl. Asia se pare cá auctorii faimelor exagerate sunt mai multu speculanti si cei ce isi avea gránariile pline din anul trecut. Scopulu loru este, cá se urce pretiurile cu maiestria spre a robi pe o parte din locuitori prin usuraria de 100 pàna la 300%. In totu casulu, vreo 30 pàna in 40 de comune voru suferi mare lipsa, daca gubernulu nu le va veni in ajutoriu cu unu inprumutu, fia in bani, fia in producte, pe langa obligatiune solidarua, inse sau fara nici-o usura (camata), sau cu una usióra de 5 multu 6%. Gubernulu trebuie se faca acestu lucru, daca nu voiesce se dispara contribuentii in bani si in sange, in daun'a tesaurulu publicu si a armatei. Apoi nu s'ar pricepe de locu, de ce tréba se fia atáti functionari dela administratiune, daca ei nu aru informá pe gubernu nici macaru despre starea materiale a locuitoriloru. Precum le place unoru functionari a se preamblá pe la Craiov'a si Bucuresci, cá se afle „ce mananca si ce beu boierii si professorii din Romani'a“, trebuie se le placa a caletori si prin districte din o comuna in alta, cá de aceea tragu platile indoitu mai mari decâtu le avea sub austriaci. In acésta privintia inse ori-cine

citesce diariile locali nemtiesci din Temisiór'a, Lugosiu, i se face perulu maciuga de abusurile ce afa. Daca inalt. sa c. r. archiducele Albrecht cu ocaziunea petrecerei sale in Banatu pe la finea lunei lui Maiu s'au interesatu fórte de aprópe despre starea fisica, intelectuale si morale a locuitoriloru si a luat despre tóte informatiuni exacte, cá si mai antierti in. sa archiducele Rainer in frumós'a Bucovina, apoi cu ce sunt óre datori prefectii cei mandrii, vice-prefectii cei cu capulu pe susu si subprefectii (pretorii, szolgabirai) cei cu ochii intorsi? Nu cumva se faca totu numai raporturi despre dacoromanismulu si panslavismulu scolariloru din clasa IV?

In câtu pentru starea sanetatiei, anume a locuitoriloru romani, apoi ni se observa cu cifre statistice a mana, cá in tinuturile baltóse si inputite ori-ce rassa de ómeni, nu numai romanii, suferu fórte greu de friguri periculóse, produse de asia numit'a Malaria, in Banatu, cá si de a lungulu Tisei, cá si pe la Dunare dela Slavoni'a pàna afundu in Romani'a, cá in cetatile inchise, situate intre balti, buna-óra cá Aradulu, Mantu'a s. a. pe unde si soldatii din garnisóne pica cu sutele cá muscele. Dara cine este de vina, daca acelea balti afurisite nu se scurgu intru o miie de ani, daca nu se plantédia paduri, daca locuitorii n'au fostu suferiti se aiba scóle in sute de ani, éra acuma le facu scóle numai cu scopu de ale scóte limb'a din gura, daca nimeni pe lume nu ia invetiatiu se'si faca case din materialu bine uscatu si curatu, cu ferestrii mari si luminóse, in scurtu, daca pentru sanetatea locuitoriloru n'au portatu nimeni nici-o grija! Voiçi se vedeti romani sanetosii? Cautati'i pe la pótele muntiloru si in munti, chiaru si la siesuri paduróse; dara apoi se nu'i infundati in cetati puturóse de ale Ungariei, pe unde mortalitatea este mai mare decâtu ori-unde in Europ'a, afara de Rom'a si inca de unele cetati reu situate.

Informatiunile functionariloru dela minele Oravitiei, Ruskberg etc. sunt vorbe de claca. Nu cá romanii n'aru fi in stare se lucre in baile de feru, ci adevverulu este, cá partea cea mai mare a romaniloru din acelea tinuturi au din ce trai pe suprafacia pamentului, pe care'lu cultiva si ei cu atátu mai bine, cu câtu e mai scumpu pe acolo, adeca jugerulu dela 150 pàna la 400 fl., prin urmare nu le convine se lucre sub pamentu. Apoi minele din Banatu nu prea au vreunu trecut istoricu asia vechiu, cá se poti dice, cá locuitorii de prin acelea regiuni aru fi facutu vreo scóla lunga la montanistica. Preste acésta, întrebati numai de aprópe, ce simbria se dà la romani, si cum sunt dadaciti lucratorii straini. Asia se intielege de sine, cá dintre romani mergu la „munc'a de baisiagu“ — ad metalla, dicea antici romani — numai aceia carii nu'si potu castigá panea de tóte dílele in altu modu. Voiçi romani montanisti cu traditiuni stravechi? Cautati'i in muntii Abrudului si ai Rosiiei, cum si pe la Secarambu si pe airea.

Dela Lugosiu avemu informatiuni lungi despre nefericitulu processu intentatu de cátra vreo 37 de nepoti si nepóte ai repaosatului cetatiénu si comerciantu Iova Popoviciu, contra episcopiei din Lugosiu. Sunt vreo 9 ani dela mórtea bietului Iova si testamentulu lui inca totu mai dórme neexecutatu. Processulu abia ajunsu pàna la replica. Avereu de 65 mii (dupa altii 100 de mii) fl. stà nefolosita atátu la infintiarea unei bune scóle de fetitie, câtu si la ajutarea nepotiloru si nepóteloru carii voru fi invetiandu la scóla. Inse despre acestu processu de interesu comunu romanescu alta-data mai pre largu.

Una alta corespondentia ne vorbesce din nou despre ruin'a causata prin falimentulu celu mare alu cassei de pastrare din Lugosiu, despre calamitatea in care falitii talchari totuodata condamnati la temnitia, au aruncatu pe sute de familii mai alesu romanesci; adaoge inse, cá cei mai periculosi insielatori inca totu nu sunt pedepsiti.

In fine din comitatulu Temesiu vinu plansori

contra aceluor popi serbesci si romanesci, cari se bucura de venituri grase dela câte trei pàna la 4000 fl. pe anu, cari póta reverendi si rase (sutane) de metase négra grea, de care'si facu femeile rochii de parada, àmbla in trasuri elegante, cu cocóne inpotionate, éra parochiile lor n'au inaintatu intru nimicu mai bine decâtu parochiile batute de D-d. cu popi betivi.*) Acestea tóte inse sunt de competenti'a foiloru bisericesci, mérga acolo cu ele cei cari voru se le dea in publicu. Una totusi nu potemu trece nici noi cu vederea. Strainii sunt fórte aplecati a judecá despre cultur'a si valórea morale a popóraloru si in specie a romaniloru, dupa cultur'a si valórea morale a clerului; si trebuie se marturisimu, cá ori-unde clerulu este esitu din sinulu poporulu, éra nu inpusu de airea, acolo strainii au óresi-care dreptate se judece si dupa semnele din afara.

Ungari'a.

— (Atrocitati ungaro-jidovesce.)

Acuma este lume jidovésca, numai de nu ar tinea prea multu. In respunsulu nostru din Nr. 72 datu dlui H. dela Brasiovu amu constatatu si noi alaturea cu alti publicisti din aceastea tieri, cá ur'a cumplita dintre crestini si jidovi n'a incetatu nici dupa emanciparea proclamata in anulu 1868, ci din contra, ea de atunci a mai crescutu, aici cá si in Romani'a. Éca unu esemplu mai próspetu. In comun'a Vanciodu din comitatulu Biharei s'au asiediatu cá si in alte comune mai multi jidovi, carciunari si speculanti. Totu acolo sunt si familii „nobile“ ungresci. Mai deunadi vreo 6 „fetiori de nobili“ punendu-se pe beute in cárciuma, pre candu evreii isi serbá anulu nou, unuia din ei ii casiuana se se ia la cërta cu jidovulu carciunariu, pe care'lu tranti cumplitu de pamentu si ilu batú. Atunci ceilalti „cavaleri“ desiartara paharale intre hohote. Intr'aceea jidovulu sculandu-se dela pamentu, scóse din alta camera unu revolveru incarcatu si esindu trase dreptu spre peptulu adversariului seu, glontiulu inse numai câtu ilu frecá. In acelu momentu ceilalti jidovi carii tocma esia din sinagoga, navalindu inlaintru se aruncara asupra celoru 6 juni, carii inse dupa o lupta turbata scósera pe toti jidovii afara. Intr'aceea adunandu-se mai multi locuitori magiari armati cu ciomege, cu furci si baltage, batura si schilavira pe toti jidovii in modulu celu mai barbaru, in câtu càtiva nici nu se mai potea sculá dela pamentu, éra altii se tètira cá vai de ei la campu afara. A casa n'au mai avutu ce cautá, pentru-cà intr'aceea magiarii se aruncara asupra locuintiloru jidovesce devastandu totu, si scósera pe toti jidovii cu familii cu totu din comuna afara, éra apoi tinura consiliu, cá in urmatórea nópte se'i omóre pe toti. Noroculu jidoviloru, cá parochulu calvinescu insciintia iute pe subprefectu. Numai dupa-ce ajunsu subprefectulu cu panduri calareti la faci'a locului si dupa-ce capii rebelliunei fusera arestati, se mai astemperá càtuva furi'a poporulu. Investigatiunea curge. (Dupa „Debreczen“, „P. Napló“, „Szabadság“ etc.)

Alta scire fórte fatale pentru jidovii din Ungari'a este, cá mai de curendu in comitatulu Pestei li s'au inchisu 19 scóle jidovesce in urmareu unui ordinu ministeriale si cá sunt se se mai inchida altele mai multe, din cauza cá tóte acelea scóle nu inplinescu conditiunile cerute de lege, in adevveru inse si pentru-cà jidovii cei cu perciuni, jidovii galitiani, cu nici-unu pretiu nu voiescu se invetie limb'a magiara dicéndu, cá ei cu aceea n'au ce face, cà-ci aru mori de fóme cu ea.

A trei'a cauza de urgia mare pentru jidovi

*) Noi cunóscemu o diecese, in care membrii consistoriului sunt obligati prin actulu de fundatiune, cá se póte reverendi si alte vestmente superiori numai din tieseturi de lana, éra de metase nici-odata si sub nici-unu pretestu. Nici-decum nu se cere cá clericulu se amble in reverenda din peru de capra sau de camila; dara nici celalaltu estremu nu ilu va recomandá nimeni.

s'a escatu cu inceputulu anului scolasticu chiaru in capitala, unde directiunea gimnasiului si liceului centrale r.-catholicu nu mai voiesce se suferi la invetiatura pe tinerii de religione mosaica. Fiindu-cà in capital'a B.-Pest'a sunt preste 50 de mii locuitori jidovi, mai toti galitiani, si avendu ei multi tineri de datu la gimnasiu, asia se vedu aduse la necesitate de a'si infintià ei din poterile loru unu gimnasiu jidovescu de optu clase, pentru care se si lucra cu totu adinsulu. („P. Journal“, „Magyar Ország“ s. a.)

Eca asia stà cu libertatea jidiviloru in Ungari'a, si inca tocma in dilele, candu „Alliance universelle israelite“ se prepara se infintiedie una filiale si in B.-Pest'a, sau cà este si infintiata.

Unu altu desastru infricosiatu mai ajunse pe jidovii orthodoxi din comun'a Svolyva in comitatulu Beregu in dio'a de anulu nou mosaicu, candu o parte a sinagogei in care siedu femeile se derimà tocma in ór'a servitiului dumnedieescu, si fiindu-cà acelu localu de sinagoga fusese adaptatu de asupra unei bai de scaldatu, bieteile femei cadiura cu pavimentu, cu grindu cu totu in apa; pe 21 persóne le scósera mórte, éra pe altele schilavite. Cu ocaziunea acestui casu tristu fanaticismulu omenescu éra si se manifestà intr'unu modu gretiosu. Pre candu alti jidovi si crestini, sarira din tóte partile in ajutoriu, càtiva jidovi carii siede in despartimentulu barbatiloru unde nu se ruinase nimicu, nu s'au miscatu din loculu loru pàna nu'si disera tóte rogatiunile prescrite pe acea di in tipicu, apoi macaru lumea tóta se péra, dara din tipicu se nu ésa. Ce mai politica va fi si in acea parte a Ungariei, cà se suferi a se deschide sinagoga intr'o baia ce amerintià cu ruina.

— (Banditi. Assassini. Defraudatori.) E lucru vechiu cà in Ungari'a talhariile (lotriile) la drumuri sunt totudeauna la ordinea dilei, nu inse totudeauna in aceeasi mesura. De o luna incóce acelea éra si inmultira, in càtu se apere D-dieu. Nici in Bosni'a nu e mai reu. In comitatulu Biharul stau se céra éra si statariu. In orasielulu Tata unu banditu anume Szönyi Mihály, scapatu de curendu din temnitia, despica capulu comerciantului evreu Langheim si a vice-notariului care amblá se'lu prinda, inpusca si pe cocisiulu avocatului Bauer, éra dupa-ce omori pe acei trei ómeni, vediendu cà e incongiuratu de soldati, mai scóse unu pistolu, cu care'si trase unu glotiu dreptu in creri.

In 26 Sept. tribunalulu din B.-Pest'a condamna la 4 ani pe S. Kinzler, pentru defraudarea sumei de 23071 fl. dela cass'a de economii din Vatiu.

In siedinti'a comitetului municipale a comitatului Pestei tinuta sub presiudu comitelui Stef. Szapáry trei subprefecti (szolgabíró) magiari fusera convinsi cà au defraudatu aprópe 17 mii bani publici. Mai deunadi unu altu prefectu din comitatulu Aradului fu aruncatu in temnitia pentru defraudare de vreo 14 mii flor. In dilele trecute prinsera in comitatulu Carasiu (Lugosiu) pe unu notariu pentru-cà furase preste trei mii fl. din banii de contributiune platiti de bietii sateni. Apoi se te mai miri de blastematiile càte se scriu din districtulu Fagarasiului, din Munti apuseni, dela Gioagiu, Dev'a, Gherl'a etc.

Carasii carii duc in trasurile loru ómeni straini, se nu primésca la drumu nici o beutura dela ei, cà-ci de si nu e totudeauna veninu in trens'a, dara daca sunt hoti, dau carasiloru de beutu pàna numai sciu de sine; atunci apoi ii trantescu din trasura si ei mana mai departe. Au patitu si mai potu pati multi carausi betivi, cà din acésta cauza se remana fara caru si fóra cai.

Parastasu pentru comandantii unguri spendiurati in 6 Oct. 1849. Spre a infruntá si rusiná pe austriaci, acelu parastasu se va serbá si estimpu in mai multe cetati si orasie ale Ungariei cà si in alti ani dela 1868 incóce, cu pompa. Numai romanii uita usioru pe martirii loru.

Revista politica.

Sibiu, 30 Septembrie st. n. 1879.

Noulu Reichsrath austriacu este convocatu prin decretu imperialu pe diu'a de 7 Octobre viitoru. „Wiener Zeitung“ publica numele acelor'a, pe cari imperatulu i-au denumitu pairi adeca, membrii ereditari si pe viatia ai camerei senatoriale a parlamentului austriacu. Ereditari sunt: principele Carl Schwarzenberg, comitele Friedrich Thun-Hohenstein, Josef Bawarowsky si Rudolf Chotek; pe viatia au fostu denumiti: gubernorulu institutului Boden-

Credit-Anstalt, consiliariulu de curte Bezecny, consiliariulu intimu Brenner-Felsach, professorulu de universitate Brücke, camerariulu comitele Caboga, fostulu ministru Habietinek, consiliariulu intimu bar. Hübner, bar. Königswarter, consiliariulu intimu bar. Lychnowsky, presedintele academiei din Cracovi'a Dr. Maier, generalulu de cavalerie comitele Neipperg, generalulu de cavalerie Schmerling, marele proprietaru comitele Serényi, marele proprietaru bar. Tinti si marele proprietaru bar. Washington.

Fostulu siefu de sectiune in ministeriulu de esterne bar. Belá Orczy a fostu denumitu ministru ungurescu pe langa persón'a M. S. imperatului in loculu decedatului bar. Wenkheim. In loculu bar. Orczy va fi denumitu subsecretariu de statu in ministeriulu afaceriloru straine d. de Kállay, fostu reprezentantu austro-ungaru in comisiunea européna din Rumeli'a orientala.

Decretulu prin care bar. Haymerle va fi denumitu ministru de esterne in loculu comitelui Andrásy inca n'au aparutu, de si denumirea lui a fostu dejá notificata in modu oficiosu cabinetelor straine. Caus'a este, cà noulu ministru de esterne, fostu ambasaduru austro-ungaru pe langa curtea regala din Rom'a, trebui se plece la Monza unde se afla de prezentu regele Italiei, pentru cà se'si ia adio si se inmanuedie scrisórea prin care este rechematu din postulu seu de pàna acuma. Acésta este o formalitate ce trebuie implinita, pentru cà asia pretinde usulu diplomaticu.

Indata ce bar. Haymerle se va reintórce din Itali'a si va luá gerarea afaceriloru resortului seu, toti reprezentantii Austro-Ungariei din strainetate voru veni la Vien'a, pentru de a se presentá noulu loru siefu. Se suna, cà unii din actualii ambasaduri voru fi rechemati definitivu, si inlocuiti prin altii. Despre comitele Beust, actualulu ambasaduru alu Austro-Ungariei in Paris se dice, cà isi va dá demisiunea si se va retrage in viati'a privata, nefiindu aplecatu a mai servi in carier'a diplomatica, elu, fostu odata mare si puternicu cancelariulu, subt unu siefu cá bar. Haymerle, care i-a fostu subalternu.

Pe càtu se póte sci pàna acuma apoi, inpressiunea ce a facutu asupra cabinetelor europene denumirea bar. Haymerle de urmatoriu alu comitelui Andrásy este buna. Celu puçinu, principele de Bismark reintorsu la Berlin, si-au exprimat multumirea sa si au disu cà bar. Haymerle va pasi pe urmele antecessorelui seu. Acésta este multu si de bunu auguru pentru noulu nostru ministru de esterne dar' prea usioru de explicatu, déca nu vomu perde din vedere inpregiurarea, cà densulu a fostu preconisatu de insusi cancelariulu prussianu si cà dela comitele Andrásy a primitu o „marsuruta ficsata“. Déca acésta este bine pentru persón'a noulu ministru de esterne, apoi nu totu acea-si se póte dice si despre viitórea sa politica, ce va fi independenta numai pàna la acelu punctu, pàna la care i va conveni cancelariului prussianu. Unu tubu alu telefonului diplomaticu va fi deci de aci inainte cà si pàna acuma, in cabinetulu ministeriului de esterne din Berlin, éra celalaltu in cabinetulu ministrului de esterne austriacu de pe Ballplatz din Vien'a, asia, cà ceea ce se va vorbi in Berlin se va audi fórté claru si respicatu in Vien'a.

Visit'a principelui de Bismark in Vien'a a facutu o inpressiune fórté rea si alarmatóre asupra diplomatiei si lumei politice din Russi'a. Press'a russésca a si reinceputu din fíou violent'a si pasionat'a sa campania in contra Prusso-Germaniei si a Austro-Ungariei. Cancelariulu russescu principele Gortciacof, reintorcenduse dela bai la St. Petersburg va trece si pe la Berlin, unde oprinduse o di, va fi primitu in audientia privata de càtra imperatulu Wilhelm. Lumea intréga este fórté curiósa si astépta cu o incordata nerabdare se vedea, déca cu acea ocaziune, cancelariulu russescu va visit'a si pe principele de Bismark séu nu.

In acelasu tempu pe candu se aflá cancelariulu prussianu in Vien'a, ministrulu de esterne alu republicei franceze d. Waddington a avutu o intalnire diplomatica cu ministrulu de esterne alu Angliei marchisulu Salisbury la baile dela Dieppe. Acestei intalniri inca i se atribue o insemnatate politica remarcabila si cu atàtu mai multu, cà ea a fostu pusa in relief in modu intentionatu séu nu, prin cuvintele pe care le au exprimat ministrulu francesu de interne d. Lepére, cu ocaziunea visitarei fortificatiuniloru de pe inaltimile dela Somont langa Montbeliard. Ministrulu francesu au disu cu acea ocaziune: „Noi voimu pacea, singuru si numai pacea, dar' déca cineva voiesce altceva noi suntemu gat'a!“ Aceste cuvinte se considera a fi, respunsulu gubernului francesu la o aliantia prusso-austriaca.

Scirile din urma venite dela Bucuresci ne spunu, cà 7 din cele 8 sectiuni ale camerei de revisuire au primitu proiectulu de revisuire alu gubernului, ceea ce ar insemná, cà proiectulu gubernului romanu va obtínea si in camera maioritatea receruta.

Principele Alesandru I alu Bulgariei in trecerea sa la Serbi'a, va face visit'a sa si A. S. R. Carolu alu Romaniei.

Aleco-Pasia alias principele Vogorides, gubernatorulu Rumeliei orientale, o duce reu cu gubernatii sei. Sultanulu nu este multumitu de locu cu administratiunea lui, dar' cu atàtu mai multumitu este principele Gortciacof, pentru care Rumeli'a orientala este fitilulu cestiunei orientale séu déca vremu, renumitulu chibritu alu lordului Palmerston. Acea ce a fostu Schleswig-Holstein si acuma in urma Bosni'a si Hertiegovin'a in man'a diplomatiei europene, aceea va fi pentru viitoru, cestiunea celoru doue Bulgarii, adeca spuz'a resbelului.

Romania.

Dupa ce parte s'au retrasu si parte s'au respinsu in camer'a de revisiune tóte cinci proiectele de revisiune ale art. 7 alu Constitutiunei, precum se va vedea din desbaterile pe care vomu continuá a le publicá, gubernulu romanu in fine au presentatu in diu'a de 25 l. c. Camerei proiectulu seu pentru revisuirea art. 7. Pre langa proiectu gubernulu a inpartitu si listele nominative, inprintate; ele coprinde 1074 nume.

Punemu subt ochii lectoriloru nostrii espunerea de motive a d. ministru B. Boerescu, precum si noulu proiectu de lege alu gubernului romanu.

Eata-le:

Revisuirea Constitutiunei.

Espunere de Motive.

Domniloru deputati,

Arare ori, in vieti'a unei natiuni, se afla momente atàtu de grele si de serióse, cà acelea prin care trecemu noi adi. In urm'a de sacrificiuri numeróse, meritandu independenti'a esistintiei nóstre politice prin bravur'a si sangele filoru nostri, trebuie acum se trecemu prin alte incercari, dificile si periculóse, pentru cà se garantamu acésta independintia contra ori ce ciocniri si pericole eventuali care i-ar compromite nu numai durat'a, dar' si esistinti'a. Trebuindu a ne conformá unui actu internationalu, de o valóre atàtu de inportanta cà aceea a tractatului din Berlin, suntemu pusi in positiune de a ne luptá cu cerintie si dificultati contradictorii si de a conciliá adoptarea unoru principii, acaroru veritate o recunóscemu si nu o contestamu, cu o aplicare, care se nu atinga, nici se distruga alte interese interióre de o ordine esentiala esistintiei si prosperarii unei natiuni.

Numai o unire, unu tactu si o prudentia esceptionala, din partea nóstra a tuturor, póte se conciliadie atâtea interese diverse si se tréca peste atâtea dificultati.

Suntemu o natiune juna, nascuta abia de ieri dupa atátia secolu de opresiune si de nedreptate, pentru a avea o vieti'a a sa propria si libera; aspiramu se intramu, prin propri'a nóstra vitalitate, in marea familia a Statelor libere din Europ'a; se scimu a ne pune la inaltimea noiei positiuni, ce ne-am creatu si la care aspiramu, si se presentamu Europei spectacolulu unui poporu, care e demnu de a ocupá loculu ce i se ofere, care póte deveni unu centru de echilibru, de ordine si de civilisatiune in Orientulu Europei.

Petrusi de acésta veritate, stramosii nostri au sciutu in timpi totu atàtu de grei, a se stracurá prin grelele si durerósele incercari, spre a ne lasá noue mostenirea ce avemu astadi. Se ii imitam, se ne aretam demni de densii, se scimu a pastrá mostenirea, a intari si a inbunatati caminulu parintescu.

Foste Adunari, fidele acestoru traditiuni, au declarat, prin voturi solemne, cà recunosc tractatulu din Berlin, si cà este locu a se revisui art. 7 din Constitutiunea nóstra.

Ele au facutu acésta declarare, cu o unanimitate, cu o abnegatiune si cu o prevedere, inlaturandu ori ce spiritu de partida, ori ce ure, ori ce remniscente, in càtu potemu afirma cà au castigatu o pagina ilustra in istori'a nóstra, si cà au fostu la inaltimea misiunii loru.

Totu astu-felu, suntemu incredintiati, voru sci se faca si Adunari actuali de revisuire, care sunt chiamate a esecutá aceea ce natiunea a declarat prin fost'a sa representatiune nationala.

Proiectele provenite din iniciativ'a acestoru adunari s'au retrasu, séu s'au respinsu. Bine s'a facutu; si trebuie se ne felicitamu cà proiectulu

maioritatii delegatiloru nu a intrunitu maioritatea constitutională; că-ci, d-loru deputati, este nevoia a evita, nu numai faptulu, dara si aparinti'a că amu face unu actu, care ar putea fi interpretatu că o provocare, că o desfidere data mariloru poteri europene. O asemenea imprudentia, o asia banuieia chiaru, ar putea, in momentele de fatia, in circumstantiele delicate ale echilibrului de adi european, constitui pentru noi unu pericolu, ale carui consecintie ne-ar putea fi fatale, si ai caroru autori, cu vointia séu fara vointia, si-ar luá o teribila raspundere in faci'a contimporaniloru si urmasiloru nostri.

Fidelu declaratiuniloru sale anteriore, guvernulu actualu are onóre a ve presentá alaturatulu seu proiectu de revisuire, care in perfecta armonia cu vointi'a natiunii destulu de claru manifestata, este in conformitate cu principiulu coprinu in actulu internationale dela Berlin, si nu atinge, nu sdruncina interesele reali si legitime, de cari trebuie se se tina séma unui poporu chlamatu a vietui prin viétia sa propria si independinta.

Dati-i, d-loru deputati, valórea si puterea legala de care are trebuintia, prin votulu d-vóstra, si astu-felu Europ'a, convingendu-se si mai multu că elu este expresiunea vointiei natiunei intregi, care, adoptandu si executandu cu franchetia si lealitate principiile civilizatiunii moderne, s'a preocupatu numai de conservarea si aperiarea intereselor sale nationale si economice, va consimti, avemu ferm'a convictiune, a recunosce că poporul romanu merita a fi admisu intre natiunile europene, si a'si garantá esistencia prin solidaritatea legaturiloru care se formédia intre statele care au relatii stabilite de reciprocitate.

Ministru de externe: B. Boerescu.

Proiectu de lege.

Articolu unicu.

In loculu art. 7 din Constitutiune, care se revisuiesce, se va pune urmatoriulu:

Art. 7. Diferinti'a de credintie religiose si de confessiuni nu constituie in Romani'a o pedeca spre a dobandi si a exercitá drepturile civile si politice.

§. 1. — Strainii, de orice religione, voru poté dobandi inpamentenirea, prin legi speciale si individuale.

Aceleasi drepturi se da aceluor cari, fara a fi cetatieni, se afla in Romani'a cá *supusi romani*.

§. 2. — Nu voru poté dobandi, supt veri-ce titlu ar fi, locuri séu case in orasie — de cătu acei cari voru fi cetatieni romani, respectandu-se inse drepturile aceluor, care le au dupa legile anteriore, séu in virtutea tractateloru esistente intre Romani'a si alte Statu.

§. 3. — Toti locuitorii aflatori, in momentul anecarii, cá cetatieni otomani, in provinci'a romana de peste Dunare, Dobrogea, care se declara parte integranta a Romaniei, au de o potri va tóte drepturile si datoriile de romani, conformu regimului specialu ce se va prescrie pentru acea provincie de catra adunarile Legiuitoire.

Restrictiunea relativa la dobandirea proprietatii rurale nu se aplica la Dobrogea.

§. 4. — Cei nascuti si crescuti in Romani'a pana la maioritate si care nu se voru fi bucuratu nici odata de vre o protectiune straina, voru fi de dreptu dispensati de stagi, candu Adunarile voru admite cererea loru de naturalizare.

§. 5. — Se declara cetatieni, pentru asta una si singura data, acei supusi romani, de veri-ce religione, cari s'au asimilatu cu natiunea, si a caroru nume si calitati se votésa de catra Corpurile Legiuitoire, de odata cu acésta lege.

Acei dintre densii, cari in timpu de unu anu dela acésta admitere la cetatenie, nu voru reclamá diplom'a de indigenatu, voru perde drepturile ce li se acorda.

(Urmésa supt-semnaturile d-loru ministri.)

Din desbaterile asupra cestiunei jidovesci in camerele de revisuire.

Siedinti'a dela 4 Septembrie st. v.

(Urmare si fine.)

D. Presiedinte: D. V. Conta are cuvintulu.

D. Al. Lahovari. Aru trebuiu credu, d-le presiedinte, se vorbésca unulu pentru si altulu contra.

D. Presiedinte: Nu am de unde se scotu pe celu cu contra. (Ilaritate.)

D. A. Lahovari. Sunt fericitu de acésta constatare.

D. B. Conta. D-loru deputati, voi avea onóre se completescu argumentele d-lui Blaremburg; bine intielesu că voiu considerá cestiunea dintr'unu altu punctu de vedere pentru a completá disele d-lui Blaremburg.

D-loru, ni s'a facutu o mare nedreptate atátu de către opiniunea publica din Europ'a cătu si de către Poterile cari au semnatu tractatulu dela Berlin, care credu că sunt in dreptu se ne condamnă, fiindu-că noi amu calcatu prin legislatiunea nóstra interna principiile dreptatiei admise in véculu nostru de popórale civilizate.

Ei bine, inainte de a trece la alte cestiuni, asta-di voescu numai se respingu aceste atacuri, se le respingu cu orecari consideratiuni scientifiche; si ve rogu se nu diceti că aceste consideratiuni s'aru putea spune numai intr'o academie si nu intr'o camera legislativa; că-ci candu scimu că o falsa interpretare a unui principiu scientificu servece cá basa si opiniunei publice mistificate si poteriloru semnatore tractatului de Berlin pentru a dice că servescu caus'a umanitatiei, candu vinu si ne apasa pe noi, atunci suntemu si noi in dreptu, avemu chiaru datori'a de a dovedi că séu se insiéla in ceea ce spunu, déca sunt de buna credintia, séu intrebuintésa acésta cá unu pretextu in scopuri rele si culpabile.

De aceea, ve rogu se imi acordati atentiunea d-vóstra pentru câte-va minute numai pentru acésta cestiune mai multu teoretica.

D-loru, séu gasitu in Europ'a publicisti eminenti, ómeni pretinsi fórté invetiati, care au sustinutu că art. 7 din Constitutiunea nóstra ar fi contra ideiei vécului nostru, contra sciintiei; ei bine, voiu cercá se dovedescu — si aci poté că me voiu departá in cătva si de opini'a d-lui Blaremburg; — art. 7 asia cum este redactatu este, pentru onórea natiunei romane, conformu si cu sciintia si ideiele vécului nostru.

D-loru, este recunoscutu, de cătra chiaru acei care ne ataca adi, că cea d'antaiu conditie pentru cá unu statu se póta esistá si prosperá, este cá cetatiunii aceluor statu se fia din aceeasi rassa, din acelasi sange, si acésta este usioru de intielesu. Mai antaiu, individii de aceeasi rassa se casatorescu obiciniutu numai intre densii; că-ci numai prin casatoria intre densii se mentine unitatea de rassa pentru toti acei individi; apoi casatoria dá nascere la sentimentele de familie, care sunt legaturile cele mai puternice si cele mai durabile de câte léga veri o-data pe individi intre densii; si candu tinemu séma că aceste legaturi de familia se intindu dela individiu pana candu coprinde intregulu poporu alu unui statu, vedemu că toti cetatiunii care constituiescu statulu sunt atrasi unulu cătra altulu prin unu sentimentu generalu de iubire, prin aceea ce se numesce simpathia de rassa. Mai multu de cătu atátu. Déca tinemu séma că acelasi sange curge in vinele tutuloru membriloru unui poporu, intielegemu că toti acesti membri voru avea, prin efectulu ereditatiei, cam aceleasi sentimente, cam aceleasi tendintie, si chiaru cam aceleasi idei; asia in cătu la vreme de nevoie, la ocaziuni mari, ánima tutuloru va bate in acelasi felu, mintea tutuloru va adoptá aceeasi opinie, actiunea tutuloru va bate in acelasi scopu; cu alte cuvinte natiunea care va fi formata din o ast-felu de natiune, aceea si numai aceea, va fi in cele mai-bune conditii de tarie, de trancie si de progressu. Prin urmare, dupa cerintiele chiaru ale sciintiei, cea antaiu conditiune pentru esistenti'a unui statu, este cá poporul se fia din aceeasi rassa. Ei bine! acestu adeveru este acela pe care se basésa principiulu nationalitatiloru, de care se face atáta vorba in lumea civilizata. Acestu principiu alu nationalitatiloru, se intielege că nu se raporta de cătu la rassa, si nici-decum la ceea-ce se numesce supusii aceluor statu, fara deosebire de rassa, că-ci atunci principiulu n'ar mai avea nici o aplicare. Ei bine, acestu principiu este atátu de adancu inradacinat astadi in consciintia tutuloru ómeniloru, fia ómeni de statu, fia simpli cetatieni, in cătu asta-di tóte constituirile si tóte reconstituirile de state nu se mai facu in lumea civilizata de cătu dupa principiulu nationalitatiloru (aplaus). Apoi se nu se mai dica atunci de cătra publicistii evrei, simplu interessu materialu comunu alu concetatiuniloru, fiindu-că vedemu din contra că tocmai véculu nostru este acela, care a datu nascere principiulu nationalitatiloru, si tocmai principiulu acesta prevalésa asta-di din ce in ce mai multu. Si acestu principiu este cu atátu mai necessaru, cu cătu form'a organica a unui statu este democratica, precum este a Romaniei.

Intielegeti fórté bine că alta data, si la noi si in alte state, a potutu fórté bine se fia la unu locu felu de felu de rassa, fiind-că atunci massa poporului nici nu avea drepturi politice, că-ci erá unu singuru omu séu o singura classa care domnea, si ast-felu afacerile statului aveau in tóte casurile o singura directiune. Déru asta-di, candu regimulu este democraticu, candu poporul ia parte la afacerile publice, cum ar poté se fia unitate de actiune, si de directiune in conducerea statului, candu in poporul ce conduce statulu nu ar fi unitate de aspiratiuni? (Aplause).

D-loru, este adeveratu că acésta nu inpedeca admiterea strainiloru la cetateni'a unui statu, déru cu o conditiune: cá acei straini se se contopésca in natiunea dominantă; cu alte cuvinte, se se amestece cu totulu, asia in cătu la urm'a urmei, se remana in statu totu unulu si acelasi sange.

Acestea sunt singurele principii scientifiche ale naturalisatiunei. Asia déru, pentru cá naturalizarea se fia folositoare, rationale si conforma cu sciinti'a, ea nu trebuie acordata de cătu aceluor straini cari se contopescu, séu se dispunu a se contopi, prin casatorie, cu indigenii. De altcum, intielegeti bine că déca s'ar acordá cetateni'a la individe care nu au aplicarea si nici nu potu avea, de a se contopi in sangele rassei dominante, atunci ar fi a espune acea tíera la o lupta perpetua intre tendintie contrarii (aplaus). Nu dicu că nu se poté că diferitele rasse ce aru esistá intr'o tíera se aiba câte o-data unu interessu comunu, cá tendintiele ereditari ale uneia se fia de o potri va favorisate cá si tendintiele ereditare ale alteia de aceleasi inprejurari. Cătu timpu acésta stare de lucruri ar durá, inpamentenitii si cu pamentenii aru trai negresitu in pace. Déru inprejurarile se schimba, si cu ele se poté schimbá

si interessulu diferiteloru rasse; si daca nu asta-di, mane; daca nu mane, poimane tendintiele inpamentenitiloru se voru gasi in conflictu cu tendintiele pamenteniloru, si atunci interessulu unora nu se va mai impacá cu interessulu celoru-alti, si atunci interesele unora nu voru putea fi satisfacute, fara sacrificiele intereselor celoru-alti; si atunci va fi lupta de esistencia intr'o rassa si alta, voru fi lupte inversiunate, cari nu voru putea fi satisfacute, fara sacrificiele intereselor celorulalti; si atunci va fi lupta de esistencia intr'o rassa si alta, voru fi lupte inversiunate, cari nu voru putea fi terminate de catu séu candu un'a din rasse va fi sdrobita cu totulu pentru a remanea éra si o singura rassa dominantă in Statu.

Acestea fiindu datele scientifiche pe cari ori-ce omu adeveratu invetiatu le cunosce si le admite, se vedemu acum, daca art. 7 din Constitutiune pacatuesce ceva in contra loru.

Ce dice art. 7 din Constitutiune?

Dice că inpamentenirea nu se poté acordá la straini de ritu necrestinu; si pentru ce? Pentru cuvintulu fórté simplu că acei de ritu necrestinu nu se contopescu cu noi prin casatorie, si nu s'au contopitu nici odata. Se scie că art. 7 nu vorbesce de hotentoti, nici de cafri, vorbesce de acei necrescini, cari vinu obiciniutu la noi in tíera; inse necrescini cari vinu in tíera sunt jidanii si celu multu mahometanii; ei bine, istori'a nóstra nationala si esperientia de tóta diu'a ne-a doveditu si ne dovedesce că dintre toti straini cari vinu la noi, turcii si mai cu séma jidanii sunt aceia cari nu se amesteca nici o-data cu noi prin casatorie, pe candu ceilalti straini russi, greci, italieni, germani, se amesteca cu noi daca nu la antaia generatiune, la a dou'a, séu la a treia, déru in fine vine unu timpu candu numai este nici o deosebire intre acei straini si noi, nici in privinti'a sangelui, nici in privinti'a iubirei de patria; nu totu asia este si cu jidanii.

Ei bine, candu o esperientia de mai multe vécuri facuta in propria nóstra tíera ne dovedesce acestu fenomenu socialu, că necrestinii nu se amesteca cu noi, candu dicu, esista o ast-felu de esperientia pentru noi, nu este permisu legiuitoifulu romanu se nu tina séma de densa.

De aceea legiuitoifulu din 1866 a lucratu si prudentu si rationalu, candu a opritu dela inpamentenire pe strainii de ritu necrestinu. Déru apoi mai este inca si o alta consideratiune care vine in apararea art. 7. Se totu dice că la urm'a urmei este in art. 7 o deosebire de drepturi, basata pe o deosebire de religione si cá este enormu că in véculu alu 19-lea se se face deosebire de drepturi civile si politice, dupa deosebirea de religione. Ei bine, eu voiu dice că este enorma confusiunea care se totu face intre religione in intielesulu dreptului publicu modernu si intre ceea ce se numesce religie in limb'a vulgara. Religia, in intielesulu ideiloru vécului XIX este aceea care se ocupa numai de lucrurile nepamentesci cari nu au a face nimica cu organizarea sociala. Acésta este religia toleranta, religia care nu infulntésa asupra drepturiloru civile si politice.

Déru sunt si religii de acelea cari nu se amesteca de locu cu lucruri cari nu sunt de domeniulu religiei; ast-felu religionea judaica, cá si cea mahometana, este o organizatiune sociala si politica inbracata cu form'a religiei; cu alte cuvinte este o organizatiune sociala teocratica.

Asia, in religionea mahometana, in Alcoranu, precum si in talmudulu judaicu vedemu prescriptiuni de domeniulu legiloru civile, pana si prescriptiuni de higiena si de simpla ordine publica. Ei bine, inchipuiti-ve d-v. cá tóte aceste prescriptiuni inbracate sub mantau'a religiei dupa jidani séu hahometani, nu se mai potu schimbá, pentru că religionea este unu adeveru perpetuu.

Apoi candu intr'o tíera ar fi prescriptiuni de ordine publica si privata declarate ne-schimbabile precum este religionea, intielegeti că ar fi o oprire a progressului acelei tíeri. (Aplause).

Apoi intielegeti d-v., că o religione care s'ar presentá cu ast-felu de prescriptiuni nu poté pretinde de a fi respectata de dreptulu publicu Europénu. Apoi dupa ideile vécului alu 19-lea ale lumii civilizate, sunt lucruri la cari ori-ce cetatienu este tinutu se se supuna, si sunt lucruri pe care este lasatu liberu se le adopte séu nu. Dupa ideile vécului alu 19-lea nu este permisu cá fia-care se adopte legile publice cari i ar conveni, fia-care se se supuna la legile civile cari i place, fia-care se practice o morala publica dupa gustulu lui; din contra dupa ideile vécului nostru, cetatiunii trebuie se fia pusi cu sil'a sub ascultarea aceluor legi care privescu la ordinea publica, la regularea raporturiloru dintre ómeni, la organizatiunea sociala; pe candu in ceea ce privesce religionea propriu disa, remane fia-caruia libertatea se créda cum voesce in D-dieu, in nemurirea sufletulu in viétia viitoare. Prin urmare, candu vine unu jidanu asta-di si pretinde in numele libertatiei religiose se nu se atente la drepturile loru de a avea unu óre-care felu de comunitati, de a percepe taxe, de a avea legi de higiena publica, privitoare la carnea care trebuie s'o manance si alte multe de acestea; intielegeti bine că ast-felu de pretentiuni, nu s'aru mai potri vi cu ideile vécului alu 19-lea. Si acei cari sustinu că noi trebuie se primimu la cetateni'a romana pe jidani cu ast-felu de credintia si de idei inapoiate, séu că facu o confusiune neertata si nepermisa pentru ómeni invetiati, séu că sunt de reacredintia. Am aretatu că religionea judaica cá si cea mahometana, este o organizatiune sociala teocratica, si candu art. 7 din Constitutiune, dice: sunt opriti dela cetatenie cei de ritu necrestinu, care de faptu nu sunt de cătu jidanii si mahometanii, vedeti că si acolo nu este de cătu o afirmare a principiiloru secolului alu 19-lea; si aceste idei ale secolului alu 19-lea cari au inspiratu pe legiuitoifulu din 1866, sunt acele cari escludu din rondulu religiuiloru tolerate pe acele cari nu sunt religii de cătu cu numele.

Presupuneti d-loru, că amu ajunge cá jidanii cetatieni se faca si se executese legile in tíera nóstra, ei

cari sunt tñuti de consciința lor, de organizatiunea și solidaritatea lor socială, se respecte și se pună în aplicatiune numai și numai legile civile și politice prevădute în Talmudu, și în cea mai mare parte confecționate de Moise. Intielegeti prea bine că ei, cari pe langa altele sunt și fanatici, au o datoria de consciința de a face că legile terei întregi se fia facute după acelu tipicu, și nu voru lipsi de a o face atunci, candu ei voru predomni în țiera acésta. Ei bine, atunci nu ei se voru asimilá cu noi și voru respectá legile nòstre, ci va trebui cá noi se ne asimilamur lor și noi se respectamur legile lor. (Aplause prelungite).

Vedeti, prin urmare, că prohibitiunea pusa în art. 7 este fòrte drépta și se justifica chiaru cu principiile sciintiei moderne; ast-felu că art. 7 din Constitutiune este conformu cu ideile cele mai pure, cu principiile cele mai sanetòse de dreptu și de umanitate, în acordu cu sciința.

Cu acésta am voitu numai se dovedescu că nu ni se pòte inputá nimicu în cătu privesce art. 7 și că ori ce imputare ni se face este séu de reacredintia séu din ignorantia.

D-loru, asiú voi după acésta se ve facu o espunere a primejdiei cestiunei jidovesci și se ve aretu că în ori și ce casu, ori cum s'ar pune cestiunea, ori cum s'ar interpretá, noi, déca nu vomu luptá în contra elementului jidovescu vomu peri cá natiune.

Pentru acésta inse asiú dori se mi se permita a continua mane. (Aplause).

D. Presiedinte. D-lu oratoru cere a ridicá siedinti'a și a o pune pentru mane...

Voci. Nu sunt cinci ore...

Alte Voci. Pe mane.

D. Presiedinte. Trebuie se punu la votu radicareá siedintiei.

Se pune la votu radicareá siedintiei și se primesc.

Siedinti'a se radica la 4 și jumetate ore după amédi, și cea viitòre se anuncia pe a dou'a di 5 Septembrie. (Va urmá).

Sciri diverse.

— (Apele minerale dela Sant-Georgiulu Nassaudului.) Sunt mai multi ani de candu acele ape termenele a inceputu a fi nu numai cunoscute de catra publiculu romanu, dar' și folosite cu bunu succesu, în contra diferiteloru infirmitati ale fisicului. Frecventi'a acelor bai a mersu din anu în anu crescéndu în modu fòrte inbucuratoriú și ea va creste și mai multu, déca óspetii și pacientii voru afá în viitoru mai multa comoditate și confortu decâtu până acuma.

Pentru ajungerea acestui scopu fòrte laudabilu, inteligenti'a romana din Nassaudu s'a constituitu într'o societate de actiuni subt numirea „Hebe“, acarei resiedintintia se afla în Nassaudu. La acésta societate potu participá toti romanii acceptandu o actiune de 50 fl. v. a. alu carei pretiu se pòte plati și în rate și adeca, la subscrisiere 20 % (10 fl.) plus 1 fl., tacsă de inscriere și apoi successive la prim'a di a fiacarui luni câte 10% (5 fl.)

Cu unu capitalu de 10 mii fiorini, societatea luandu acele terme în arenda pe 30 de ani, voiesce a întreprinde tóte inbunatatirile necesare pentru cá acele bai cu tempulu se corespunda exigentieloru moderne și se devina nu numai bine-facetòre pentru cei suferindi, dar' totu-odata și unu locu de intalnire și de petrecere pentru inteligenti'a romanu din giuru și din intrég'a Transilvania.

Statutele societatii „Hebe“ precum și list'a de subscrisiere s'au tramisu în tóte partile. Atragemu deci seriós'a atentiune a publicului romanu asupra acestei interprinderi folositòre și nationale, acarei prosperare va depinde dela spriginulu ce'lu va afá.

Starea și viitoriulu deosebiteloru ape termenele cu care natur'a a dotatu bine-cuventatulu pamentu alu Transilvaniei și care până acuma a fostu neglese cu totulu, este o cestiune ce merita a fi luata în considerare fòrte seriós'a din partea publicului romanu, nu numai din punctu de vedere higienicu dar' și alu economiei nationale.

Cu alta ocaziune speramu a ne potea espune parerile nòstre și în acésta privintia. Dar' și până atuncea d-ni medici și cu deosebire medicii romani aru face fòrte bine, déca voru studiá mai de apròpe acésta cestiune și aru dá publiculu celui mare nesce informatiuni esacte și clarificatòre. Adastamu!

— (Constituire). Societatea de lectura a studentiloru din Blasiu aduce la cunoscintia publica cum că s'a constituitu pre anulu scolasticu 1879/80 după cum urmédia: În 17 Septembrie la 4 óre p. m. presiedintele societatii m. o. d. professoru Petru Uilacanu prin o cuventare plina de entusiasmu a deschisu siedinti'a. — După aceea purcediendu la alegerea oficialiloru societatii, se alegu din class'a a VIII Isidoru Marcu de vice-presiedinte, Teodoru Pinteá de notariu, Aureliu I. Bota de bibliotecariu și Alexandru Popu de redactoru alu foiei societatii „Filomel'a“, éra din class'a a VII Ioanu Sagreanu de cassariu Demetriu Radu de vice-bibliotecariu.

Blasiu, în 25 Septembrie 1879.

Isidoru Marcu m. p., Teodoru Pinteá m. p., vice-presiedinte. notariu.

— (Societatea delectura) „Petru Maioru“ a tinerimei romane din Buda-Pest'a și-a tñutu siedinti'a generala ordinarie constitutiva, convocata de comisiunea supraveghiatòre, în 9/21 Sept. a. c. alegéndu urmatoriulu comitetu:

Presied. d. Georgiu Serbu adv. și deputatu dietalu. Vpres: Absolonu Todea drdu în drepturi. Secret. Nestoru Opreatu, juristu. Not. Traianu Barzu, tehnicu și Octavu Bonfiniu, asc. de fil. Cass. E. Bardosi, juristu. Contr. Dimitriu Popu juristu. Bibl. Georgiu Rosca, medicinistu.

S'a alesu în fine o comisiune pentru primirea bibliotecii dela comisiunea supraveghiatòre și predarea în mánile functionariloru de nou alesi.

Nestoru Opreatu m. p. secretariu.

— (Despartimentulu cer. X. Clusiu) alu Asociatiunei rom. transil. pentru literatur'a și cultur'a poporului rom. în 12 Octobru st. n. a. c. isi va tinea adunarea generala anuală în Frat'a langa Mociu, la care subscrisii invita cu tóta onòrea pre p. t. domni membrii din acestu despartimentu, cum și pe toti amicii culturai și propasirei poporului romanu.

Clusiu, 25 Septembrie st. n. 1879.

Dr. Gregoriu Silasi m. p., Basilu S. Podoba m. p. direct. despart. actuariulu despart.

— (Adunare și reuniune de jocu.) În 9/57 Septembrie a. c. înainte de amédi la 10 óre se va tinea în Temesióra în localitatea d-lui protopopu Dreghiciu, adunarea generala a alumneului romanescu nationalu. Totu în acea di, sér'a se va arangiá o reuniune de jocu în localitatea Fabrikshof în favòrea fondului destinatu pentru sustinerea și perpetuarea acestui alumneu.

Biletele de intrare se capeta la d. protopopu gr. cat. Gregor. Traila în Temesióra, suburbiulu Fabricu și sér'a la cassa.

— (Cele mai mari biserici ale lumii. — Cu ocaziunea santirei cathedralei dela New-York s'a facutu o consemnare a celor mai mari biserici din lume, facuta după numerulu ómeniloru, cari potu incapa în acele biserici. Cea mai mare biserică a lumii este biserică lui St. Petru în Rom'a; în ea incapu 54,000 de ómeni. În cathedral'a dela Milano incapu 37,000 de ómeni, în biserică St. Paveul, din Rom'a 32,000, în cathedral'a din Coloni'a 30,000 de ómeni. După aceea vine biserică St. Paulu din London și biserică lui Petroniu în Bologn'a, cari coprinde câte 25,000 de ómeni. „Hagi'a Sofi'a“ în Constantinopolu, acuma în mán'a Turciloru cá moscheea Sofiei, coprinde 23,000, biserică St. Ioanu în Lateranu la Rom'a 22,000, Notre-Dame din Paris 21,000, nou'a cathedrala în New-York 17,000, cathedral'a dela Pis'a și cea a lui St. Stefanu din Vien'a câte 12,000, biserică St. Dominicu în Bologn'a, 11,400, biserică din München 11,000, biserică St. Marcu din Veneti'a 7000 ómeni.

— (Invitare de prenumeratiune.) Sunt 10 ani de candu priveghiezu la patulu morbosului și apròpe 4 ani la mormentulu comitatului Zarandu!

În acestu restimpu 'mi-am pusu tóte silintiele a esperiá bólele de cari patimea, precum mai apoi vanitatea lumeasca, despre carea m'am convinsu numai după ce „m'am uitatu în mormentu și am vediuu óse góle“.

Asia a fostu inse scrisu în cartea sortii, asia a trebuitu se se intemple, cá-ci sórtea a nevitavera.

M'am convinsu mai departe cá, eredi comitatului Zarandu patimescu de aceeași bóla de oftica. Aflu a nu fi prea tardiu salvarea prin o cura radicala simpla și usióra.

Spre a satisface datorinței ce me privesce și pre mine, și spre a contribui catu de puçinu, amesuratu modesteloru mele poteri, la evitarea o a douei catastrofe pòte și mai fatale, m'am decisu a'mi espune acele esperiente cascigate în decursulu celoru 14 ani de dile într'unu opu intitulatu: „La mormentulu comitatului Zarandu“ în continutu de vr'o 10—12 cóle de chartie, și carele va apare de locu ce'mi voru fi asigurate speșele tipariului.

Rogu dar' pre amabilulu publicu: voindu a possede acésta carte a me incunoscintia numai astadata despre numerulu esemplareloru procurande, cari de-almintrelea voru fi de folosu generalu; pretiulu de 1 fl. v. a., va fi a se trimite și respective solvi cu ocaziunea primirei opului.

Bodesci, 6 Septembrie 1879.

Nicolau Butariu m. p., preotu.

Post'a ultima N.-Hálmágy. (Comit. Aradu).

Bibliografia.

S'a observatu cá multi din publicu voiescu se afe coprinsulu sinopticu și scopulu pentru care s'a publicatu Catechismulu calvinescu inpusu clerului și popo-

ului romanescu sub domni'a principiloru Georgiu Rakoczy I și II între anii 1642 și 1656, transcrișu după a dou'a editiune și comentatu de G. Baritiu, tiparitu în Sibiu 1879 cu speșele Academiei.

Coprinsulu? Este declararea de resboiu religiunei orthodoxe și religiunei catholice, în doue polemii theologice și în câteva tractate dogmatice. Elu este unulu din episódele cele mai triste și funeste a le istoriei nòstre nationale și bisericesci. Nu se téma nimeni, cá citindulu nu se va abate, ci se va confirmá în credința sa, dacă o va fi avutu. Scimu bine, cá în unele di-cese este oprita lectur'a de carti heretice. Credeti inse dv., cá scopulu Academiei a fostu cu acésta publicare a propagá heresii? Frumosu complimentu pentru acelu corpu scientificu! Scopulu este puru istoricu și filologicu; dacă inse cineva se simte inbecile, acela se nu citésca nimicu.

Comentariulu istoricu adaosu la catachismu de G. Baritiu are optu parti, éra celu filologicu patru. Si totulu costa în 9 cóle 8-vo mare numai 60 cr. cu post'a 65 cr. v. a. Din cóce de munti se afla numai la W. Krafft în Sibiu.

— Dictionariulu ungurescu-romanescu 41 cóle dese de G. Baritiu se vinde numai legatu tiépahu cu 3 fl. 50 cr. v. a.

— Dictionariulu și Glossariulu academicu pretiulu ficu nestrarmutatu 16 fl. v. a.

— „Cucerirea Lumii de catra ebrei.“ Compunere de maiorulu Osman Bey. Traducere din rusesce. Tiparita cu speșele diariului „Reform'a“, de J. G. Valentinénu. Bucuresci, 1879. Pretiulu unui esemplaru este 1 francu.

— Calendaristic'a pe anulu 1880 se va mai inavuti și cu:

— Calendariulu Familie cu adaosulu unei bogate lecture amusante și instructive; și cu chartia rubricata pentru ducerea diariului de venite, speșe și agende domestice. Pretiulu unui esemplariu e 45 cr. adaosu 5 cr. pentru porto-postalu. Cinci esemplare costau 2 fl. v. a.

— Calendariulu Sateanului Romanu cu adaosulu Cartiei II. din „Bibliotec'a Saténului Romanu“ care coprinde istorii, novele poesii și unu numeru mare de amerunte pentru invetiatura și petrecere; și cu chartia rubricata pentru ducerea diariului de venite și speșe. Pretiulu unui esemplariu e 35 cr. adaosu 5 cr. porto-postalu. Cinci esemplare costau 1 fl. 50 cr.

— Calendariu de parete acomodat pentru cancelarii publice și case private. Pretiulu unui calendaru e 15 cr. v. a. Tóte aceste calendarie odata procurate în câte unu esemplaru 80 cr. în câte 6 esemplare câte 4 fl. v. a.

Numeróse ateste ale primeloru autoritati medicinale.

Medailii dela diferite ESPOSITIUNI.

AP'A DE GURA ANATHERINA

alui J. G. POPP,

c. r. dentistu alu curții din Vien'a, Stadt, Bognergasse Nr. 2 este probata în decursu de 30 ani și se recomanda cá preferabila la ori ce alta apa pentru dinti cá unu adeverat preservativu în contra dureriloru de dinti și ale gurei, în contra putregiunei și slabiciunei dintiloru; de unu mirosu și gustu placutu acésta apa intaresce gingiele și servece totodata cá midiloclu celu mai escelentu pentru curatirea dintiloru. Ea se pòte folosi și cá escelenta apa de gargarisare etc.

— Pentru a face posibilă respandirea acestui preparatu favoritu în tóte cercurile societatii sunt introduse flacone de marini diferite și adeca 1 flaçon mare à 1 fl. 40 cr., 1 flaçon de midiloclu à 1 fl. și 1 flaçon micu à 50 cr.

Past'a de dinti anatherina alui Popp

pentru curatirea și conservarea dintiloru, inlatnarea mirosului reu și a crustei negre a dintiloru. Pretiulu unei doze în sticla 1 fl. 22 cr. v. a.

Past'a de dinti aromatica alui Popp,

recunoscuta în decursu de mai multi ani cá midiloclu celu mai escelentu pentru ingrijirea și conservarea ceriului gurei și a dintiloru. Pretiulu unei bucati 35 cr.

Prafurile vegetabile ale lui Popp

Curatia dintii, inlatnarea atátu de neplacutu innegriré a dintiloru și glasur'a dintiloru devine mai alba și mai delicata. Pretiulu unei cuthie 63 cr.

Plumbulu pentru dinti alui Dr. Popp

pentru plombarea dintiloru gaunosii.

Sapunulu de plante aromat. medicinalu

pentru infrumsetiarea pelitiei și probatu în contra tuturoru ne-curatieneloru pelitiei; în pachete orig. sigilate à 50 cr.

Spre deosebita luare la cunoscintia.

Pentru de a se apará în contra falsificateloru p. t. publiculu se face atentu, cá la gütulu fiacarui flaçon alu ape de gura anatherina se afla o marca (Firm'a Hygea și preparate anatherine) precum și cá fiacare sticla e invelita cu o chartie, în care cu tiparu de apa se afla imprimatu vulturulu imperialu și firm'a. (91) 3—5

Depositele se afla: în Sibiu la d-nii C. Müller, farmacistu, F. A. Reissenberger, Piat'a mica, S. Stengel, Fried. Thallmayer, comerciantu, W. F. Morscher, farmacistu diplom.; în Orasci'a la d. C. Fuhrmann, farmacistu; în Brasiovu la d-nii E. Fabick, W. Jekelius. Ad. Kugler, Goos, Hornung, farmacistii, Demeter Eremias, comerciantu; în Mediasiu la d. dr. Fr. Folberth, farmacistu; în Sebesiu la d-nii J. C. Reinhardt, J. Ludwig Binder, farmacisti; în Sighisóra la d-nii J. B. Misselbacher et filii, J. B. Teutsch, precum și în tóte farmaciele, parfumeriele, magazinele de galanterie și de materiale din Transilvani'a.

Se primescu (101) 1—3

douí tineri bine crescuti, cu celu mai puçinu patru clase elementarie, cá

invetiacei de negutiatorie.

În privintia conditionilruru a se adresá la dn. comerciante Bucuru Popoviciu în Hatiegu.

Tipariulu lui W. Krafft în Sibiu.